

De Warappakreek in Suriname: een toplocatie voor kustvogels in de Neotropen

Arie Spaans

De vogelkijkhut Post Snepi nabij de monding van de Warappakreek.

Foto: Bas Spek.

Suriname, gelegen aan de noordoostkust van Zuid-Amerika, komt bij vogelaars uit Nederland steeds meer in trek als vakantiebestemming. Dat is terecht! Eind 2009 waren er niet minder dan 727 soorten en nog eens twaalf extra ondersoorten uit het land bekend (Ottema et al. 2009). Sindsdien zijn er al weer acht nieuwe soorten bijgekomen (Ribot 2011a) en dat voor een land dat maar vier keer zo groot is als Nederland!

Langs de kust zijn Weg naar Zee en Bigi Pan al jaren bekende trekpleisters voor vogelaars (Spaans 2003). De laatste jaren zijn beide gebieden echter minder interessant geworden. In 2009 is bij Weg naar Zee de zachte bovenlaag weggeslagen van de modderbank die voor de kust ligt. Alleen de harde ondergrond is blijven liggen. Het gevolg ervan is dat daar nu een soort kleiwoestijn is ontstaan, waarop nauwelijks nog foeragerende reigers, ibissen, steltlopers en sterns worden gezien. In Bigi Pan werkt vooral de illegale jacht op grote waadvogels negatief op de vogelstand. Dit betreft bijvoorbeeld de Rode Ibis *Eudocimus ruber* en uit Noord-Amerika afkomstige steltlopers. Er worden hier nu minder vogels gezien dan voorheen. Bovendien zijn ze ook een stuk schuwer geworden. Er worden inspanningen gepleegd om in deze situatie verbetering te brengen (Spaans 2006). Naar het lijkt zijn deze inspanningen succesvol. In dit artikel wordt de aandacht gevestigd op

een alternatief excursiegebied voor deze terreinen, dat voorheen moeilijk bereikbaar was, maar nu goed ontsloten is. Dat is de monding van de Warappakreek, die zo'n 25 km ten oosten van de monding van de Surinamerivier ligt, voor velen nog een onbekend gebied. Ten onrechte!

De Warappakreek

Tot voor kort was deze kreek volledig dichtgegroeid en als gevolg daarvan ondoordringbaar. Enkele jaren geleden is de kreek echter door de Stichting Warappakreek geheel van de dichte begroeiing ontdaan. Nu kan men vanuit Bakkie, de basis van deze stichting, de monding per boot in een klein uur bereiken.

Wie vanaf Bakkie de Warappakreek opvaart, zal niet meteen de indruk krijgen dat hij of zij een interessante vogeltrip te wachten staat. De Warappakreek is namelijk aan weerszijden dicht begroeid met vrijwel

Rode blissen in dode mangroven aan de monding van de Warappakreek in de vroege ochtend.
Foto: Marsha Momon.

ondoordringbaar bos. De tocht voert dan ook lange tijd door een donkere tunnel van groen gebladerte. Landschappelijk gezien bijzonder fraai, maar het zicht op de omgeving is beperkt. In het begin zie je vanuit de boot dan ook maar weinig vogels. Aan het einde van de kreek wordt de vegetatie echter opener. Vooral de monding van de Warappakreek en de voor de kust liggende zachte modderbank zijn bijzonder vogelrijk. Belangrijk is ook dat men hier de vogels van zeer nabij kan aanschouwen. Aan het einde van de kreek is bovendien door de Stichting Warappakreek op de zachte modderbank voor de kust een vogelhut gebouwd (met displays over de soorten die er te zien zijn). De hut is via een zandpad van een paar honderd meter en een steiger die door de mangrovebegroeiing loopt, gemakkelijk te bereiken als men aan de monding eenmaal voet aan wal heeft gezet.

De geschiedenis

Het gebied langs de Warappakreek is eeuwen geleden in cultuur gebracht. Aan zee werd voornamelijk katoen verbouwd, meer landinwaarts suiker en koffie. In de loop van de negentiende eeuw zijn de plantages verlaten en heeft de natuur weer de overhand gekregen. De resten van een suikerfabriek, een ringdam met prikkende cactussen (om het weglopen van de slaven tegen te gaan) en de overblijfselen van sluisjes die men langs de Warappakreek tegenkomt, vormen nog de stille getuigen van de vroegere plantagecultuur. Op verscheidene plaatsen zijn ook de velden van de voormalige plantages aan de rechthoekige vorm van de kavels en de rechte afwateringskanalen nog duidelijk te herkennen. In Bakkie beheert de Stichting Warappa-

kreek een klein museum, waar veel van de plantagegeschiedenis is terug te vinden.

De vegetatie

De plantengroei van tropische modderkusten wordt gekenmerkt door mangrovebossen en dat is ook langs de kust van Suriname het geval. Langs de Warappakreek domineren twee soorten: de zwarte mangrove *Avicennia germinans*, in Suriname algemeen aangeduid met de naam 'parwa', en de rode mangrove of mangro *Rhizophora mangle*.

De parwabossen worden geregeld door zeewater overspoeld. Zij kunnen daar goed tegen zolang de overstroming maar tijdelijk is. Komen de ademwortels van de parwa echter permanent onder water te staan, dan zijn de bomen ten dode opgeschreven. Dit gebeurt bijvoorbeeld als bij springvloed het zeewater over een strandwal of een kleidam een lagune of 'pan' binnenstroomt en het water bij laagwater niet meer terug kan vloeien naar zee. De kale stammen en stronken die ten slotte overblijven, kunnen tientallen jaren het gezicht van de pannen bepalen. Dit landschap ziet er voor veel mensen onnatuurlijk uit, maar is dat geenszins. De dode bomen vormen bovendien een ideaal leefgebied voor vogelsoorten die in holen broeden.

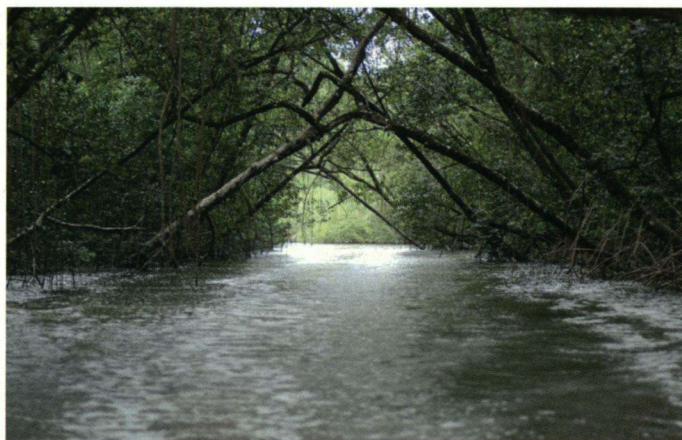
Op excursie

Wanneer we vanuit Bakkie de Warappakreek opvaren, komen we eerst de rode mangrove met zijn gebogen steltwortels tegen. Verder naar zee wordt deze mangrove langzaam maar zeker vervangen door de zwarte mangrove met zijn uit de modder stekende ademwortels. Eerst levende, maar in de

Kopie van de oude houtloods van plantage Kerkshoven aan de Warappakreek. In dit sfeervolle gebouw wordt op Bakkie het ontbijt en avondmaal door de gasten van Stichting Warappa genoten.
Foto: Bas Spek.

De tocht van Bakkie naar de monding van de Warappakreek voert lange tijd door een landschappelijk bijzonder fraaie tunnel van groen gebladerte.
Foto: Bas Spek.

richting van de zee krijgen we zicht op voormalige katoenplantages waarop een pannenlandschap met dode parwa is ontstaan. Een magnifiek gezicht! Helemaal aan het eind van de kreek zien we hoe een jonge parwabegroeiing zich aan de rand van de zachte modderbank aan het ontwikkelen is. Zo treffen we begin en einde van de levensloop van parwabossen hier op wel heel korte afstand bij elkaar aan.

De vogels

Zoals gezegd is het aantal soorten dat we in het begin kunnen waarnemen, niet groot, maar de boot jaagt altijd wel één of meer Amerikaanse Oeverlopers *Actitis macularia*, Sokoireigers *Ardea cocoi*, Kleine Blauwe Reigers *Egretta caerulea* en Groene Dwergijsvogels *Chloroceryle aenea* op. Wie de vogels ook aan hun zang kan herkennen, scoort natuurlijk ook in het bos verscheidene soorten. De algemene Gevlekte Schoffelsnavel *Todirostrum maculatum* is door zijn kenmerkende roep (een soort alarmerende Boerenzwaluw *Hirundo rustica* bij zijn nest) niet makkelijk te missen.

Als de vegetatie wat opener wordt, neemt het aantal vogels snel toe. Overal zien we dan Amerikaanse Kleine Zilverreigers *Egretta thula*, Kleine Blauwe Reigers, Witbuikreigers *Egretta tricolor* en Rode Ibissen verschijnen en als het meezit (en dat is hier vaak het geval) Rode Lepelaars *Platalea ajaja* en Kaalkopoeievaarders *Mycteria americana*. Soms wordt er zelfs de thans in Suriname zeldzame Jabiroe *Jabiru mycteria* waargenomen. Voor grote waadvogels is dit een ideaal gebied.

Komen we eenmaal in het gebied met dode parwabomen, dan vallen vooral roofvogels, zoals Zwarte Gier *Coragyps atratus*, Roodkopgier *Cathartes aura*, Kleine Geelkopgier *Cathartes burrovianus*, Visarend *Pandion haliaetus* en Krabbenbuizerd *Buteogallus aequinoctialis* op. Van alle soorten zien we meestal verscheidene exemplaren. Natuurlijk is dit ook een goede plaats voor spechten. De Gestreepte Helmspecht *Dryocopus lineatus* en Zwartkeelspecht *Campephilus melanoleucos* zijn hier algemene soorten. Minder algemeen zijn de Roodkruinspecht *Melanerpes rubricapillus* en de vaak in groepjes voorkomende Witte Specht *Melanerpes candidus*. Het einde van de Warappakreek is één van de weinige plaatsen langs de kust van Suriname waar je een goede kans maakt deze soorten te zien.

Naarmate we dichterbij de monding komen, verschijnen op de kale modder langs de kreek steeds meer steltlopers, vooral rond hoogwater. Algemene soorten zijn hier Zilverplevier *Pluvialis squatarola*, Amerikaanse Bontbekplevier *Charadrius semipalmatus*, Regenwulp *Numenius phaeopus* (andere ondersoort dan bij ons), Amerikaanse Oeverloper, Willet *Tringa semipalmata* (twee ondersoorten *Tringa semipalmata inornata* en *Tringa semipalmata semipalmata*, waarvan de oostelijke ondersoort *semipalmata* de talrijkste is), Steenloper *Arenaria interpres* (andere ondersoort dan bij ons), Grijsze Strandloper *Calidris pusilla* en Kleinste Strandloper *Calidris minutilla*.

Monding en modderbank

Aangekomen aan de monding worden we

De monding van de Warappakreek is één van de weinige plaatsen langs de kust van Suriname waar je een goede kans hebt om de Witte Specht te zien. Foto: Chantal Vandenbergh.

meteen geconfronteerd met soorten uit de wat jongere parwabegroeiing. Het begint met de Gevlekte Schoffelsnavel. Overal klinkt zijn kenmerkende geschetter. Ook de Geelkeelstekelstaart *Certhiaxis cinnamomeus*, Zwartkuifmierklauwier *Sakesphorus canadensis*, Guyana-inezia *Inezia caudata*, Bonte Watertiran *Fluvicola pica*, Cayennetiran *Myiarchus tyrannulus*, Grijskopvireo *Hylophilus pectoralis* en Gele Troepiaal *Icterus nigrogularis* zijn hier kenmerkende soorten. Als we vroeg op de dag zijn, dan kan ook de ratel van de Klapperral *Rallus longirostris* worden gehoord. Als we naar de vogelhut lopen,

horen we de Geelkruinkwakken *Nyctanassa violacea* met hun kenmerkende roep (een luid 'kwoak') uit de parwa opvliegen.

Als we onze trip goed hebben gepland (zie verderop), staan we in de vogelhut midden tussen de reigers, ibissen en steltlopers.

Overal lopen Amerikaanse Kleine Zilverreigers en Kleine Blauwe Reigers op de zachte modderbank te foerageren. Tussen de reigers vallen de fel gekleurde Rode Ibissen wel heel erg op. Witbuikreigers zijn in de minderheid, maar vallen door hun gehurkte houding bij het voedsel zoeken wel snel op. Overal staan Geelkruinkwakken. Ook van de Kwak

Nycticorax nycticorax (andere ondersoort dan bij ons) worden vaak enkele individuen vanuit de hut gesignaleerd. Tegenwoordig worden ook geregeld Grote Zilverreigers *Ardea alba* op de modderbank gezien.

Vroeger zag je ze nooit in deze habitat. Aan de waterkant vallen ook de verspreid foeragerende Sokoireigers op. Soms lopen er op de modderbank ook Rode Lepelaars en Rode Flamingo's *Phoenicopterus ruber* te foerageren.

Aan steltlopers geen gebrek. De modderbank is zover het oog reikt bespikkeld met Grijsze Strandlopers. Vanuit de hut kun je vaak tienduizenden exemplaren tellen. Op de wat hogere delen tegen de parwa aan lopen ook altijd wel Kleinste Strandlopers te foerageren. Tussen de Grijsze Strandlopers vallen de Amerikaanse Bontbekplevieren gemakkelijk op. Andere steltlopers die vanuit de hut meestal kunnen worden waargenomen zijn Zilverplevier, Kleine Grijsze Snip *Limnodro-*

De Geelkruinkwak is een zekere soort aan de monding van de Warappakreek. Foto: Bas Spek.

De Rode Ibis wordt niet voor niets in het Engels 'Scarlet Ibis' genoemd.
Foto: Henk Olieman.

mus griseus (vaak in kleine groepen), Regenwulp, Grote en Kleine Geelpootruiters *Tringa melanoleuca* en *Tringa flavipes*, Willet en Steenloper.

Langs de waterlijn kunnen we met onze kijker of telescoop Lachmeeuwen *Leucophaeus atricilla*, verscheidene soorten sterns, waaronder Amazonesterns *Sternula supercilialis* en Cayennesterns *Thalasseus (sandvicensis) eurygnatha*, en Amerikaanse Schaarbekken *Rynchops niger* ontwaren.

De overkant

Als we voldoende tijd overhebben, is een wandelingetje over het strandje aan de overkant van de Warappakreek lucratief. Voor het strandje ligt een strook stevige modder. En dat is de habitat voor de Dikbekplevier *Charadrius wilsonia*, één van de weinige steltlopers die langs de kust van Suriname broedt. Vanaf het strandje heb je ook een goed overzicht over de pannen. Daar komen we veel van de soorten die we eerder zagen, weer tegen.

Hoogwater

De vogels die op de modderbank foerageren, vertonen een duidelijke hoog- en laagwater-trek. Voor de reigers, ibissen en veel steltlopers is die parallel aan de kustlijn (goed te zien vanuit de vogelhut). Maar rond springtij vliegen ook grote aantallen steltlopers de lagunes achter het strandje in om tussen en zelfs in de parwa te overtijen. Bij heel hoge springtijden vliegen Grijze Strandlopers ook massaal de Warappakreek in om in kleine groepen op de hoger gelegen oevers te overtijen. Vanuit de boot zijn deze groepen dan van zeer dichtbij waar te nemen en te fotograferen. Bij afgaand tij vliegen de vogels de kreek weer uit. Vanaf de aanlegsteiger van de boot is deze massale hoog- en laagwatertrek goed te bekijken. Soms vliegen in korte tijd vlak voor je ogen vele duizenden Grijze Strandlopers langs. Een heel spectaculair gezicht.

Andere soorten

In dit artikel is vooral gewezen op de

Aan de monding van de Warappakreek: Geelkruinkwakken, Amerikaanse Kleine Zilverreigers, Kleine Blauwe Reigers, Witbuikreigers en Rode Ibis.
Foto: Henk Olieman.

De Amerikaanse Schaarbek is in de grote regentijd een algemene verschijning aan de monding van de Warappakreek.
Foto: Paul Witte.

Bij hoge springvloed overtijnen duizenden Grijze Strandlopers op de oevers van de Warappakreek.
Foto: Leen Bakker.

watervogels die aan en voor de monding van de Warappakreek voorkomen. Dat is niet voor niets. Het gebied is namelijk aan te merken als een internationaal belangrijk gebied voor watervogels. Er komen niet alleen geregeld meer dan 20.000 watervogels voor, maar hier overwintert ook bijna 10% van de West-Atlantische populatie van de Grijze Strandloper. En dat op een oppervlakte van minder tien vierkante kilometer! Maar ook voor landdieren valt er genoeg te beleven. In totaal zijn uit het gebied rond de Warappakreek 217 vogelsoorten bekend (Ribot 2011b). Dus genoeg om voor een bezoek aan de Warappakreek meer dan één dag uit te trekken.

Praktische gegevens

Je doet er verstandig aan een tocht naar de Warappakreek zo te plannen dat je met laagwater aan de monding van de kreek bent. Met hoogwater zie je vanuit de hut niet zo veel. Je moet verder proberen ruim drie uur voor laagwater ter plekke te zijn (de modderbank begint dan net droog te vallen). Je hebt dan voldoende tijd om hier door te brengen, omdat je pas een paar uur na laagwater weer door de kreek kunt terugvaren. Dagen met

hoogwater in het begin van de ochtend en aan het eind van de middag zijn de beste dagen. Je zit dan namelijk rond springtij in het gebied.

Bakkie is op dit moment alleen per boot vanuit Alkmaar en Montresor (linkeroever Commewijnerivier) te bereiken. Het kost ongeveer een uur om vanuit Paramaribo met een auto bij beide opstapplaatsen te komen. De boottocht naar Bakkie duurt eveneens ongeveer een uur. Op Bakkie staan enkele lodges van de Stichting Warappakreek, waar men tegen een redelijke prijs kan logeren. Ook verzorgen zij de maaltijden voor hun gasten. De maaltijden worden opgediend in een kopie van een oude houtloods van de voormalige plantage Kerkshoven langs de Warappakreek. Rond de huisjes en in Bakkie valt voor een vogelaar eveneens het nodige te zien. Een bezoek aan Bakkie en de Warappakreek is voor een vogelaar dan ook zeer de moeite waard! Nadere informatie over tochten naar Warappakreek en een verblijf op Bakkie is te vinden op de websites van de Stichting Warappakreek (<http://www.warappakreek.com>) en Waterproof (<http://www.waterproofsuriname.com>).

■ A.L. Spaans, Sylvalaan 12, 6816 RB Arnhem.

LITERATUUR:

Ottema, O.H., J.H.J.M Ribot & A.L. Spaans (2009): Annotated Checklist of the Birds of Suriname. WWF Guianas, Paramaribo.

Ribot, J.H.J.M (2011a): List with remarks about the checklist of birds in Suriname. Zie: <http://webserv.nhl.nl/~ribot/english/remarks.htm>.

Ribot, J.H.J.M (2011b): Birds of the Warappakreek, along the coast of Suriname. Zie: <http://webserv.nhl.nl/~ribot/english/warappakreek.php4>.

Spaans, A.L. (2003): Kustvogels van Suriname / Coastal Birds of Suriname. STINASU, Paramaribo.

Spaans, A.L. (2006): Actie voor betere bescherming van Rode Ibissen en andere kustvogels in Suriname van start gegaan. *het Vogeljaar* 54(6):256-263.